

Danuta KRZYŻYK

Językowy obraz prawdy w wypowiedziach uczniów ostatnich klas szkół średnich

Autorzy raportu Klubu Rzymskiego *Pierwsza rewolucja globalna* w jego zakończeniu piszą: „Pragniemy zwrócić uwagę na dwa zachodzące obecnie przeciwstawne zjawiska. Z jednej strony u poszczególnych jednostek następuje osłabienie poczucia wartości moralnych, ponieważ czują się oszukane i zawiedzione. Załamaniu uległa struktura etyczna, która służyła za punkt odniesienia i której się dobrowolnie poddawali. Ale, co więcej, znaleźli się wobec tak wielkich współczesnych zagrożeń, że przerażenie skłoniło ich do obojętności i wycofania się w głąb siebie. Z drugiej strony zarazem rośnie wśród ludzi zbiorowa świadomość wielkich, starych i nowych problemów świata [...]. Duchowy i etyczny aspekt tych problemów nie jest już przedmiotem pogardy czy obojętności — traktuje się go jako niezbędny składnik nowego systemu myślenia, który otworzy drogę nowemu humanizmowi.”¹

Tak więc myślenie o wartościach i życiu według wartości jest swego rodzaju *signum temporis*.

Sam termin „wartość” zaczął być stosowany w filozofii stosunkowo niedawno, dopiero pod koniec XIX wieku, kiedy to Herman Lotze wprowadził go do aksjologii. H. Lotze terminem „wartość” objął wartości moralne i estetyczne². Nie ma jednak jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czym jest wartość. W zależności od tego, kto tej odpowiedzi udziela: filozof, socjolog, etyk czy psycholog, będzie ona inna. Istotnym elementem istniejących definicji wartości jest założenie, że wszyscy ludzie zmieniają swoje systemy wartości w ciągu życia, rozwijają je i doskonalą. Wartości są pojmowane przez

¹ Cyt. za: K. Ostrowska: *W poszukiwaniu wartości*. Gdańsk 2000, s. 11.

² *Podstawy filozofii*. Red. S. Opara. Olsztyn 1999, s. 139.

poszczególne osoby jako konsekwencje ich doświadczeń, widzenia siebie i świata³.

Każdy więc żyje wartościami. Ważne jest uświadomienie sobie, jakimi, i czy są one zgodne z tymi, według których chcemy organizować nasze życie, czy wartości deklarowane i odczuwane są faktycznie wartościami przeżywanymi.

Zakładając, że wartości są źródłem motywacji, przekonań, działań, należy także przyjąć, „że jakoś istnieją, gdyż coś, co nie istnieje, nie może być siłą sprawczą czegoś innego”⁴. Mogą zatem wartości być odwzorowywane, przenoszone z jednej rzeczywistości do drugiej. Aby mogło to nastąpić, muszą zaistnieć określone warunki. „Pierwszym, niezbędnym warunkiem musi być odkrycie i rozpoznanie właściwego prawzoru, trzeba do tego dysponować odpowiednimi środkami poznania; drugim — muszą być umiejętności i możliwości odwzorowywania. Innymi słowy, trzeba wiedzieć co, po co i jak odwzorowywać. Człowiek musi odkryć, co dla niego jest ważne, pożądane, cenne, wartościowe, następnie odkryć, na czym polega ta wartość, by wreszcie zacząć ją urzeczywistniać, realizować w swoim życiu. W procesie urzeczywistniania można zawsze określić, jak dalece dana wartość urealnia się, tzn. jak dalece stajemy się sprawiedliwi, dobrzy, święci, prawdomówni, rzetelni itp.”⁵

Wartości nie tylko pociągają człowieka, stając się motorem jego działań, ale są także kryterium wartościowania siebie, innych, otaczającego świata.

Na mapie wartości ważne miejsce zajmuje prawda rozumiana jako „prawdziwość naszych sądów”⁶. O prawdzie mówi się często, że stanowi wartość logiczną, ale jest to użycie słowa „wartość” inne od użycia, o którym była mowa wcześniej, użycie nieaksjologiczne. Oznacza to, że nasze zdania „po prostu są prawdziwe lub fałszywe, a okoliczność ta stanowi ich logiczną charakterystykę. Prawda i fałsz przysługują zdaniom jako tworom znaczącym, przysługują o tyle, o ile spełniają pewne warunki ustalone i wykrywane przez logikę.”⁷ Ocena logiczna zdań jest „ustaleniem pewnej okoliczności, samej w sobie całkowicie neutralnej”⁸.

Prawdziwość (lub fałszywość) jest również wartością w sensie aksjologicznym, to znaczy — jakimś dobrem lub złem. „Jest po prostu jednym z »przedmiotów«, które wzbudzą naszą aprobatę (dezaprobatę), pragnienie (niechęć), zadowolenie (niezadowolenie). Innymi słowy, prawdziwość i fałszywość, neutralne wartości logiczne, należą jednocześnie do świata wartości

³ K. Ostrowska: *W poszukiwaniu...*, s. 13.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem, s. 14.

⁶ B. Chwedeńczuk: *Spór o naturę prawdy*. Warszawa 1984, s. 60.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, s. 61.

nieneutralnych, do świata »przedmiotów«, których pragniemy lub unikamy, do »przedmiotów«, o których mówimy w naszych wypowiedziach oceniających, do dóbr.”⁹ Wartością staje się posiadanie prawdy, wypowiadanie zdań prawdziwych, dochodzenie do prawdy.

Pisząc o prawdzie, trzeba pamiętać, że naszą świadomość kształtuje kultura, w której kręgu rodzimy się i dorastamy. Dotyczy to także pojęcia prawdy. Nasza kultura zachodnia wywodzi się z dwóch nurtów — z tradycji biblijnej i z tradycji filozofii greckiej. Biblijny człowiek, szukając prawdy, szuka pragmatycznego fundamentu dla swego życia. Nie chodzi mu o odkrycie istoty bytu, lecz chce swe życie właściwie ułożyć. Prawda w ujęciu biblijnym ma charakter egzystencjalny. W kręgu natomiast filozofii greckiej prawda — *aletheia* — oznacza to, co „nieukryte”. Prawda nie jest pojmowana jako dar Objawienia, lecz jako wynik mozolnych, krytycznych poszukiwań umysłu ludzkiego. Prawda stanowi zatem, w tym ujęciu, odsłonięcie rzeczywistości, poznanie istoty rzeczy, jej natury. Prawda to zgodność treści wypowiedzi ze stanem faktycznym¹⁰.

W literaturze przedmiotu czytamy o prawdzie w sensie epistemologicznym, ontologiczno-metafizycznym, egzystencjalnym i dialogicznym. Mowa jest o prawdzie jako wartości poznawczej, ale także o prawdzie jako wartości moralnej czy nawet estetycznej.

Interesowało mnie zatem, w jaki sposób definiują prawdę uczniowie szkół średnich, w jakich kategoriach ją postrzegają, jaki jej obraz utrwalił się w ich świadomości. Także, jaki zestaw cech tego pojęcia przywołują, jak za pomocą środków językowych charakteryzują prawdę. Innymi słowy, przedmiotem mojego zainteresowania był językowy obraz prawdy w wypowiedziach ankietowanej młodzieży szkół średnich.

Badania testowe przeprowadziłam wśród 1000 uczniów różnego typu szkół średnich w miastach (Katowice, Gliwice, Tychy) i miasteczkach (Mikołów, Bieruń) województwa śląskiego. Test składał się z zadań, które odwoływały się zarówno do myślenia dywergencyjnego uczniów (zadania otwarte), jak i myślenia konwergencyjnego (zadania zamknięte). Ze względu na treść poleceń w teście znalazły się zadania definicyjne (o znaczenie terminów i pojęć); pytania o przynależność danej rzeczy, określonego zjawiska, procesu; pytania o właściwości rzeczy, zjawisk, procesów oraz pytania o związki, zależności, stosunki między rzeczami, zjawiskami, procesami¹¹.

Utrwalona w języku charakterystyka prawdy (projekcja prawdy) jest przejawem stanów emocjonalnych człowieka (tu: ankietowanych uczniów), jego

⁹ Ibidem.

¹⁰ H. Dobiosch: *Prawda a dobro moralne w świetle nowego katechizmu i encykliki „Veritatis Splendor.”* W: *Nie lękać się Prawdy. „Sympozja 5”.* Opole 1994, s. 108.

¹¹ S. Racinowski: *Pytanie i odpowiedź.* Warszawa 1967, s. 83—86.

osobowej wiedzy, doświadczeń, poglądów oraz jego systemu wartości. Projekcja zatem to rzutowanie wewnętrznych stanów subiektywnych podmiotu na rzeczywistość zewnętrzną. Może zostać utrwalona w postaci zespołu sądów na temat danego zjawiska, wyrażonych za pomocą środków językowych¹².

Obraz świata to inaczej wiedza o rzeczywistości, zarówno wiedza nienaukowa czy przednaukowa, jak i wiedza naukowa. Są w niej zawarte sądy uniwersalne, doświadczenia i przekonania wspólne całemu gatunkowi ludzkiemu, są też sądy bardziej lub mniej indywidualne, subiektywne, wynikające z odmiennych warunków bytowania i przeżywania świata¹³.

Językowy obraz świata stanowi tylko część tak rozumianego obrazu świata w ogóle, i to część o dość specyficznej strukturze. Jest to ten element obrazu świata, który przejawia się w danych językowych (gramatyce, słownictwie, własnościach słowotwórczych leksemów, konotacjach). To zatem sposób, w jaki zostaje wniesiona do języka doświadczona, przeżyta i wyobrażona przez wspólnotę lub jednostkę komunikowana rzeczywistość¹⁴.

W odtworzeniu językowego obrazu prawdy uczniów szkół średnich pomogły mi zadania testowe — otwarte, jak i zamknięte. Najwięcej informacji na interesujący mnie temat przyniosło zadanie, w którym uczniowie zostali poproszeni o zdefiniowanie prawdy, o przywołanie skojarzeń związanych z tym pojęciem.

W *Słowniku języka polskiego* pod redakcją Mieczysława Szymczaka czytamy, że prawda to: „1. zgodna z rzeczywistością treść słów; prawdziwość, szczerość, rzetelność; 2. to, co rzeczywiście jest lub było, zdarzyło się; obiektywna rzeczywistość”¹⁵.

Wypowiedzi uczniów na temat prawdy uwzględniały oba znaczenia słownikowe. Respondenci budowali definicje: realnoznaczeniowe, asocjacyjne, synonimiczne, także antonimiczne.

Słowo *prawda* zyskało w wypowiedziach uczniów liczne synonimy leksykalne, przede wszystkim różnordzenne, wyłączając bliskoznacznik wspólnordzenny — *prawdomówność* (*szczerość* — 307, *rzeczywistość* — 167, *wiarygodność* — 103, *prawdomówność* — 101, *uczciwość* — 81, *fakt* — 53, *rzetelność* — 33, *realność* — 31, *realizm* — 19), lub uporządkowane w ciągach (*lojalność, wierność, zgoda; szczerość, uczciwość, rzeczywistość; moralność, uczciwość; szczerość, prawdomówność, prawdziwość, rzeczywistość; zgodność z rzeczywistością, realizm, słuszność; jawność, otwartość, czystość; brak kłamstwa, lojalność, szczerość, prawdomówność*). Zarówno w pojedynczych zesta-

¹² R. Grzegorzczkova: *Pojęcie językowego obrazu świata*. W: *Językowy obraz świata*. Red. J. Bartmiński. Lublin 1999, s. 41–45.

¹³ J. Maćkiewicz: *Wyspa — językowy obraz wycinka rzeczywistości*. W: *Językowy obraz...*, s. 194.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ *Słownik języka polskiego*. Red. M. Szymczak. T. 2. Warszawa 1995, s. 870.

wieniach, jak i w ciągach synonimów jako bliskoznacznik słowa *prawda* najczęściej pojawiał się rzeczownik abstrakcyjny *szczerłość*.

Często uczniowie pisali o prawdzie, odwołując się do antonimów, stosując zaprzeczenia, przeciwstawienia: *prawda — to nie kłamstwo / fałsz / obłuda / hipokryzja; to odwrotność kłamstwa / fałszu; to coś innego niż nieszczerłość; coś, co nie jest kłamstwem; antonim kłamstwa; przeciwieństwo fałszu i zakłamania; przeciwieństwo fikcji.*

Budując definicję realnoznaczeniową, ankietowani wskazywali, że *prawda* to:

- ***wartość** / wartość w życiu / wartość życiowa; wartość, której należy się trzymać; którą powinni kierować się wszyscy ludzie; wartość istotna dla każdego; wartość najwyższa / najważniejsza / naczelna / istotna / podstawowa; wartość, którą trudno realizować; którą trudno do końca urzeczywistnić; która stawia przed człowiekiem wymagania;*
- ***norma** postępowania / zachowania / norma w relacjach międzyludzkich; norma niezbędna / zasadnicza / konieczna; norma moralnego / etycznego / dobrego / prawego zachowania; norma wymagająca, trudna do zastosowania / niemożliwa do zastosowania dzisiaj; niemożliwa;*
- ***postawa** życiowa; sposób na życie; postawa moralna / etyczna; postawa człowieka dobrego / moralnego / uczciwego / szczerego / autentycznego; postawa rzadko spotykana;*
- ***pojęcie** filozoficzne / religijne / teologiczne / etyczne; pojęcie trudne do zdefiniowania / trudne do opisanie; wieloaspektowe, nieuchwytnie.*

Prawdę respondenci ujmowali jako:

- *zgodność z rzeczywistością;*
- *element istotny / ważny w relacjach międzyludzkich / międzyosobowych.*

Prawda jako zgodność z rzeczywistością / odzwierciedlenie rzeczywistości dotyczy zdarzeń i sytuacji, które miały miejsce / które się faktycznie wydarzyły / które można potwierdzić / które nie są ubarwione. To zgodność z faktami: potwierdzonymi, historycznymi, których sobie nie wymyśliśmy, opartymi na wiedzy i doświadczeniu. To także coś realnego, autentycznego, obiektywnego.

Prawda jako element relacji międzyludzkich jest konsekwencją wychowania: do prawdy / w prawdzie / w poszanowaniu prawdy. Jest warunkiem i / lub konsekwencją uczuć / postaw / uczuć pozytywnych, takich jak: miłość, przyjaźń, dobro, szacunek do drugiego człowieka, szacunek dla godności drugiego człowieka, szacunek dla człowieczeństwa.

Prawda, zdaniem wielu respondentów, zwłaszcza dziewcząt, jest / powinna być podstawą każdego związku, bo jeśli ludzie się okłamują, nigdy nie będą szczęśliwi / nigdy sobie nie zaufają / nie będą spokojni / nigdy się przed sobą do końca nie otworzą. Mówienie prawdy, co dostrzegła spora grupa ankietowanych uczniów, wymaga jednak odwagi, wewnętrznej siły. Jest wynikiem określonych cech człowieka: silnego poczucia sprawiedliwości, uczciwości, prawości,

szlachetności. Także wynikiem jego przekonań religijnych / światopoglądu / życia według dekalogu / przestrzegania przykazań / życia według Ewangelii / życia według nauki Jezusa.

Uczniowie dostrzegają, że — z jednej strony — prawdę trudno komuś powiedzieć, bo *prawda może być niewygodna, bolesna, okrutna. Możemy kogoś skrzywdzić, zranić, pozbawić złudzeń, nadziei i wiary.* Z drugiej strony — podobny efekt może przynieść *klamstwo / fałsz / mówienie nieprawdy / plotka / niesłuszne oskarżenie / pomówienie.*

W wielu wypowiedziach uczniowie definiowali prawdę w odniesieniu do aktów mowy, procesu komunikacji językowej. Prawdę zatem respondenci utożsamiali z *mówieniem / wyrażaniem opinii / sądów / poglądów / swojego zdania; z mówieniem rzeczy zgodnych z rzeczywistością / sprawdzonych / realnych / autentycznych / potwierdzonych / różnych od kłamstwa; z mówieniem o tym, co się naprawdę wydarzyło, bez koloryzowania, zmieniania faktów.* Prawda w tym kontekście to *uczciwa, szczerza, obiektywna, oparta na wiarygodnych faktach wypowiedź / opinia / mowa / odpowiedź.* To *mówienie i myślenie w zgodzie z własnym sumieniem, z przyjętymi normami etycznymi i moralnymi, to mowa wypływająca z czystego serca.*

Definiując prawdę, respondenci starali się określić jej istotę. Wyliczali jej cechy: *stałość, niezmienność, uniwersalność, autentyczność.* Zaznaczali, że *prawda polega na: przyznawaniu się do pomyłek i błędów, nieoszukiwaniu innych, byciu szczerym, uczciwym, odpowiedzialnym, lojalnym, sprawiedliwym, dobrym.*

W wielu wypowiedziach uczniów można zauważyć tendencje do swoistego uosabiania prawdy. Prawdę utożsamiali respondenci z *człowiekiem prawdomównym, który nigdy nie kłamie; z człowiekiem szczerym; takim, któremu można zaufać; z osobą, na której można polegać.*

Odwołania do konkretnych postaw i zachowań są też widoczne w definicjach o charakterze asocjacyjnym: *prawda kojarzy mi się z człowiekiem, który postępuje sprawiedliwie, mądrze, uczciwie; z postawą szczerości i autentyczności; z postawą pozytywną i uczciwą; z odwagą i wewnętrzną siłą.*

W definicjach tych pojawiają się również takie stwierdzenia: *prawda kojarzy mi się z czymś dobrym i pozytywnym w życiu człowieka; z czymś, co porządkuje życie człowieka; z czymś, co każe człowiekowi być odpowiedzialnym; z czymś, co pozwala zachować spokój sumienia.*

Często też respondenci prawdę pojmowaną jako wartość kojarzą z inną wartością: *z czystością, gdyż gdy mówimy prawdę, nie mamy niczego złego na sumieniu; z uczciwością i wiernością; z dobrem / dobrocią; miłością, która musi między innymi opierać się na prawdzie; mądrością i odwagą; przyjaźnią, bo ludzie sobie bliscy muszą być wobec siebie szczerzy.*

Nie zawsze jednak obraz prawdy budowany w definicjach: realnoznaczeniowej i asocjacyjnej, jest taki pozytywny. W nielicznych wypowiedziach prawda jawi się jako antywartość: *prawda utrudnia życie; ogranicza człowieka;*

brutalizuje rzeczywistość; narzuca pewne zachowania i ogranicza przez to wolność; jest zaprzeczeniem wolności i swobody; jest przeżytkiem, zwłaszcza we współczesnym świecie; skazuje słabe jednostki na niepowodzenie; jest niemodna. Dodatkowo, w tego typu definicjach ich autorzy opowiadają się za relatywizacją prawdy: to ode mnie zależy, co powiem — prawdę czy fałsz; mówienie prawdy bądź jej niemówienie należy uzależnić od okoliczności; nie powinno się mówić prawdy, która może nam zaszkodzić.

Istotnym elementem składającym się na językowy obraz prawdy są wyrazy pokrewne. Uczniowie nie zestawiali wyrazów wchodzących w skład rodziny wyrazów w łańcuchy pochodności. Najczęściej podawali trzy, cztery wyrazy pokrewne, wśród których dominowały przymiotniki: *prawdziwy, prawdomówny* i pochodne od nich rzeczowniki: *prawdziwość, prawdomówność*. Rzadko respondenci włączali do rodziny wyrazów przymiotniki i rzeczowniki o znaczeniu przeciwnym lub przeciwstawnym, np.: *nieprawdziwy, nieprawda, nieprawość*.

W niektórych pracach respondenci przywoływali archaizmy: *zaprawdę*; przytaczali derywaty onomazjologiczne: *prawdziwek* (grzyb); frazemy: *prawdę mówiąc, prawdę powiedziawszy*.

Odpowiedzi respondentów dotyczące rodziny wyrazów potwierdzają wcześniejsze spostrzeżenia: konkretyzując pojęcie prawdy, młodzież utożsamia je przede wszystkim z prawdomównością, zgodnością z rzeczywistością: *prawdziwy, ale też z najwyższą wartością: prawość, prawy*.

Cechą charakterystyczną wszystkich uczniowskich wypowiedzi jest duża liczba stwierdzeń imperatywnych, np.: *Prawdą powinien kierować się każdy człowiek; Prawda powinna towarzyszyć w życiu każdemu człowiekowi; Każdy człowiek powinien opierać swe życie na prawdzie; Prawda powinna być drogowskazem w życiu; W życiu należy kierować się tylko prawdą, bo ona prowadzi do szczęścia; Każdy człowiek powinien postępować zgodnie z jej [prawdy] zasadami; Każdy człowiek ma prawo do prawdy; Każdy powinien sam szukać prawdy; Prawdę trzeba kształtować, chronić i pielęgnować; Prawdę należy mówić zawsze*.

Niektóre uczniowskie sformułowania przypominają sentencje, maksymy, np.: *Lepiej znać bolesną prawdę niż żyć w kłamstwie; Bez prawdy nie ma życia; Prawda uszczęśliwia; Prawda zapewnia spokój sumienia; Prawda jest drogą do doskonałości; Prawda uszlachetnia; Prawda i kłamstwo to połówki tego samego jabłka, ale smaczniejsza jest prawda*.

W swoich wypowiedziach uczniowie niekiedy sięgali po związki frazeologiczne bądź powiedzenia, np.: *Prawda sprawiedliwa na wierzch wypływa; Prawda w oczy kole; [Trudno] prawdzie spojrzeć w oczy; Mówić prawdę prosto w oczy; konstrukcje porównawcze, np.: Prawda jest tak samo potrzebna jak chleb i woda; Prawda jest jak życiodajna woda; Prawda jest jak powietrze, meta-*

fory, np.: *Prawda to źródło mądrości, prawda to owoc czystego serca, to źródło dobra.*

Zwraca uwagę fakt, że pisząc o prawdzie, respondenci często posługiwali się zaimkami nieokreślonymi, np.: *prawda to coś...; prawda jest czymś...; prawda to jakaś...*, które wskazują ogólnikowo na obiekt aktu mowy¹⁶ i mogą być świadectwem trudności, jakie napotkali uczniowie, podejmując próbę zdefiniowania prawdy.

Mimo że respondenci w wielu wypadkach mieli kłopoty z określeniem istoty prawdy (*bo dla każdego jest czymś innym; gdyż to pojęcie rozległe; bo prawdy nie można zdefiniować; bo trudno mówić o prawdzie*), przeprowadzone badania wykazały, że większość uczniów ostatnich klas szkół średnich mocno akcentuje potrzebę życia w świecie prawdy i w prawdzie, mówienia prawdy (choć zastrzegają, że może to być *trudne, niewygodne, bolesne*) i kierowania się nią w całym życiu, niezależnie od panujących warunków. Dla większości respondentów prawda jest wartością i/lub normą postępowania, obliuguje do określonych — *etycznych, moralnych, dobrych zachowań*, w tym do wypowiadania sądów *opartych na faktach, sprawdzonych, prawdziwych*. Ankietowani uczniowie podkreślają znaczącą rolę prawdy w *relacjach między ludźmi*, także w *sądownictwie, polityce*. Łączą ją ze *sprawiedliwością, uczciwością, lojalnością, rzetelnością, wiarygodnością, szczerością, ludzką godnością, szacunkiem dla siebie i innych, dobrem, spokojem ducha, czystym sumieniem*. Jednocześnie respondenci są bardzo krytycznie nastawieni do otaczającej ich rzeczywistości. Piszą, że we współczesnym świecie *rządzi kłamstwo, fałsz, obłuda, zło*. Wskazują na postępującą dewaluację prawdy. Z uczniowskich wypowiedzi wynika, że respondenci nie godzą się z takim stanem rzeczy. Badani deklarują, że sami chcieliby żyć inaczej.

¹⁶ J. Strutyński: *Gramatyka polska*. Kraków 1997, s. 139.

Данута Кшижик

ЯЗЫКОВАЯ КАРТИНА ПРАВДЫ В ВЫСКАЗЫВАНИЯХ УЧЕНИКОВ ПОСЛЕДНИХ КЛАССОВ СРЕДНИХ ШКОЛ

Резюме

Статья представляет результаты исследований при помощи тестов, проведённых с использованием когнитивных методов, которым были подданы ученики последних классов средних школ из выбранных школ силезского воеводства. Целью исследований было установление, как ученики понимают правду, какую её языковую картину создают.

Для большинства опрошенных правда — это ценность, норма поведения, необходимый элемент порядочной жизни. Ученики замечают, что в настоящее время происходит девальвация этой ценности, релятивизация человеческой жизни. Лишь для немногочисленной группы исследуемых правда лишена ценности, правда осложняет жизнь и мешает, правда в настоящее время является немодной.

Danuta Krzyżyk

THE LINGUISTIC PICTURE OF TRUTH IN THE VIEWS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

S u m m a r y

The author presents the results of cognitive tests conducted among secondary school students of final classes in the Silesian region. She aimed to find out how students understand the notion of truth and what kind of linguistic picture of truth they have. For most of them truth is a value, a norm of behaviour, a necessary element of good life. The students are aware of the fact that this value is losing its strength nowadays and that human life has been affected by relativization. Only for a very small number of students is truth an anti-value, something that is out of date and makes life difficult.